QORTI CIVILI PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF MARK CHETCUTI LL.D.

Illum l-Erbgha, 5 ta' April , 2017

Numru 30

Rikors Guramentat Nru. 710/2016

Pauline sive Polly Bonnici in rapprezentanza ta' John sive Ganni Bonnici kif debitament awtorizzata bi prokura datata t-3 ta' Frar 2011 (hawn annessa u mmarkata bhala Dok. POA1) u l-istess Pauline sive Polly Bonnici f'isimha proprju ghal kull interess li jista' jkollha

vs

Fr. Marc Andrè Camilleri fil-kwalita tieghu ta' Kapillan pro tempore tal-Parocca ta' Rahal Gdid fl-isem l-istess Parrocca u Dr Michelle Tabone bhala ekonomu ta' Monsinjur Charles J. Scicluna, Arcisqof Metropolita ta' Malta

Il-Qorti,

Rat ir-rikors guramentat tal-atturi tat-18 ta' Awwissu, 2016 li jghid hekk:

Digriet Provvisorju
1. Illi b'digriet provvisorju ta' dina l-Onorabbili Qorti tal-20 ta' Lulju 2016 l-intimati gew ordnati mill-Qorti biex:
Ma jaghmlu ebda modifiki jew alterazzjonijiet jew kwalsiasi azzjoni jew trattament ta' ebda tip la fuq l-istatwa ta' Kristu Re, mertu ta' dawn il-proceduri, il-pedestall li fuqha kien jinsab u n-nicca li kienet titpogga fiha u illi ghandhom jibqghu jinzammu fil-binja tal-knisja parrokkjali sa kemm tinqata' l-pendenza jew jinghata ordni mod iehor mill-Qorti.
Ma jiddahhlu ebda statwi jew oggetti ohra huma x'inhuma fin-nicca jekk mhux b'ordni tal-Qorti jew bil-kunsens tar-rikorrenti.
Spejjez bla taxxa.

2. Illi a termini tal-artikolu 8(5) tal-Kap. 488 tal-Ligijiet ta' Malta r-rikorrent qed jipprezenta dawn il-procedimenti li ghandhom iwasslu ghal decizjoni fuq il-mertu tal-kaz.

Fatti

3. Illi l-fatti li taw lok ghat-talba ghal mizuri prekawzjonali u ghat-talba prezenti fil-mertu ghall-harsien u ksur tad-dritt intellettwali tar-rikorrent, jikkonsistu f'illi r-rikorrent qed jikkontendi li hu l-awtur tax-xoghlijiet artistici konsistenti f'disinn u l-abbozz li minnu saret l-istatwa ta' Kristu Re kif ukoll disinn u abbozz ta' nicca li kienet maghmula ghall-istess statwa, kommissjonati mill-parrocca ta' Rahal Gdid. Kemm l-istatwa u kif ukoll in-nicca gew approvati mill-awtoritajiet ekklessjastici u anki mill-istess parruccani. Illi b'decizjoni tal-intimati l-istatwa ta' Kristu Re ma baqghetx it-titulari tal-imsemmija parrocca u tnehhiet min-nicca u ghalkemm intqal li l-istatwa hija fl-Oratorju, ir-rikorrent ma jafx f'liema stat hija specjalment meta wiehed iqis illi ma ghadhiex mizmuma fuq il-pedestall li fuqha kienet mqeghdha (u dana ghalkemm l-Qorti ordnat li l-pedestal ma jintmissx). In-nicca thalliet fil-knisja u mhux maghruf x'ser jiddahhal fiha u x'inhuma l-intenzjonijiet tal-intimati dwar din 'il quddiem specjalment meta wiehed jikkonsidra illi waqt it-trattazzjoni gie kkonfermat illi biex tidhol l-istatwa l-gdida ta' Kristu Re jridu jsiru modifiki fin-nicca.

Premessi

4. Illi r-rikorrenti qed jibbaza l-azzjoni tieghu fuq id-drittijiet morali tal-awtur li l-ligi fil-Kap. 415 artikolu 12 subinciz 1 taghti lil awturi ta' opri artistici (fosthom xoghlijiet ta' skultura u/jew xoghlijiet ta' sengha artistika -ara Kap. 415 taht 'Tifsiriet', 'xoghlijiet artistici') li jikkonsistu fid-dritt li jipprojbixxi l-mutilar, modifika, tghawwig jew tmaqdir tax-xoghol artistiku. Testwalment dana l-artikolu jghid hekk:

12. (1) Ebda persuna, inkluz ic-cessjonarju ta' drittijiet tal-awtur jew detentur tal-licenza bis-sahha taghhom, ma tkun tista' minghajr il-kunsens tal-awtur, timmutila, timmodifika, tghawweg jew tas-soggetta ghal xi azzjoni ohra ta' tmaqdir xi xoghol waqt il-perjodu tieghu ta' drittijiet tal-awtur b'mod detrimentali ghall-unur jew ghar-reputazzjoni tal-awtur.

5. Fil-kaz in ezami d-disinn u l-abbozz li minnu saret l-istatwa ta' Kristu Re kif ukoll disinn u abbozz tan-nicca li kienet maghmula ghall-istess statwa, kienu ikkommissjonati mill-parrocca ta' Rahal Gdid kif intqal qabel.

6. L-istatwa u n-nicca la darba huma xoghlijiet artistici, ghax prodott tal-inventiva tal-artist, ghalhekk igawdu minn protezzjoni bil-ligi taht il-Kap. 415 u Kap. 488 tal-Ligijiet ta' Malta. Mhux kontestat li dawn huma xoghlijiet artistici kif jidher mill-fuljett kommemorattiv mahrug mill-Parrocca ta' Rahal Gdid (prezentat mar-rikors kawtelatorju taht il-Kap. 488 tal-Ligijiet ta' Malta) u anki dawn ix-xoghlijiet ma gewx kontestati illi huma xoghlijiet artistici da parti tal-intimati fir-risposta ghar-rikors kawtelatorju.

7. Illi b'decizjoni mehuda mill-intimati l-istatwa disinjata mir-rikorrenti ma ghadhiex l-istatwa titolari u tnehhiet min-nicca, liema nicca kienet saret fuq disinn biex takkomoda l-istess statwa. Illi r-rikorrenti kien gie mqabbad mill-intimati jiddisinja din in-nicca biex tikkomplimenta l-istatwa li hu stess kien iddisinja u ghalhekk ir-rikorrent jikkontendi u jqis din-nicca bhala xoghol artistiku ancillari u kumplimentari ghall-

istatwa u ghalhekk iz-zewg opri ghandhom jitqiesu quid unum fil-kuntest tal-protezzjoni mitluba.

8. Illi l-esponenti jikkontendi li jezisti ness bejn ix-xoghol artistiku u l-awtur tieghu fil-persuna tar-rikorrenti ghalhekk meta l-istatwa ta' Kristu Re ma baqghetx l-istatwa titolari u giet mnehhija min-nicca u tqeghdet f'post iehor gie vjolat id-dritt morali tal-artist. Illi meta tnehhiet l-istatwa min-nicca l-integrita tal-istatwa giet mittiefsa u dan billi tnehhiet min-nicca maghmula appositament ghaliha ghall-istallazzjoni u preservazzjoni taghha.

9. Dan ifisser li a bazi tal-ligi (artikolu 3 tal-Kap. 488) ir-rikorrenti ghandu l-jedd li jipprotegi d-drittijiet morali intellettwali tieghu fuq l-istess statwa u nicca bhala xoghlijiet artistici konnessi. Id-dritt morali jikkonsisti fid-dritt ta' attribuzzjoni tax-xoghol mal-awtur tieghu u d-dritt ta' integrita tal-istess xoghol jekk tali xoghol jigi trattat b'mod illi jista' jnaqqas fir-reputazzjoni jew l-unur tal-awtur. Illi d-dritt morali jemana rrispettivament mid-dritt tal-awtur u min attwalment izomm tali dritt jew d-drittijiet ekonomici derivanti.

10. Illi fil-fatt l-istatwa ttiehdet fl-Oratorju tal-knisja u giet imnehhija minn fuq il-pedestall taghha. Illi l-pedestall kien wiehed antik gia appartenenti lill-parrocca qabel saret l-istatwa, izda l-istatwa giet mudellata sabiex tigi akkomodata fuq dak il-pedestall li kellha l-knisja (saqajn l-istatwa mhux qeghdin catti imma fit-tond). Fil-programm tal-festa tal-1999 esebit bhala Dok. BV2 a fol. 8 fl-atti tar-rikors kawtelatorju degretat fl-20 ta' Lulju 2016, hemm artikolu li jikkonferma din is-sottomissjoni. Il-mod kif issa l-istatwa thalliet minghajr il-bazi li fuqha kienet, u barra min-nicca maghmula appositament ghaliha, qed inaqqsu mill-integrita tal-istess xoghol u reputazzoni tar-rikorrent apparti l-fatt illi l-esponent ma jafx f’liema stat hija l-istess statwa u jekk batitx xi hsara ghax qatt ma inghata access ghalija kemm ilha li tnehhiet u ghalhekk se ssir talba appozita biex isir access biex jigi kostatat l-istat attwali tal-istatwa.

11. Inotlre l-fatt li n-nicca tista' tintuza ghal skopijiet ohra oltre t-tqeghid tal-istatwa iddisinjata ghaliha mir-rikorrenti jikkostitwixxi azzjoni derogatorja li fil-fehma tar-rikorrenti jkun ta' pregudizzju ghall-unur u reputazzjoni tieghu meta jitqies li dawn huma xoghol quid unum.

12. L-istatwa l-qadima u n-nicca ghandhom jitqiesu xoghol artistiku wiehed kumplimentari ghal kull komponent taghha u li l-uzu tan-nicca ghal skopijiet aljeni ghal dak originarjament intiz ghandu jitqies bhala trattament derogatorju anki meta wiehed jikkonsidra wkoll id-dikjarazzjoni tal-intimati li biex tidhol l-istatwa titolari l-gdida jridu jsiru modifici fl-imsemmija nicca.

13. Illi anki jekk pero dina l-Onorabbli Qorti tqis li l-istatwa u n-nicca mhumiex xoghol kumplimentati ghal xulxin, xorta wahda l-istess xoghlijiet artistici jgawdu protezzjoni individwalment peress li xorta jibqghu xoghlijiet artistici per se. Fil-kaz tan-nicca din giet maghmula appozitament biex titqieghed l-istatwa tar-rikorrent, kif se jigi pprovat fit-trattazzjoni tal-kawza, liema nicca ssawret b'certu still adatt ghall-istatwa tar-rikorrent u ghalhekk jekk tiddahhal l-istatwa l-gdida li hija bbazata fuq stil barokk u ghalhekk kompletament divers mill-istatwa tar-rikorrent dan iwassal biex jinkissru d-drittijiet morali tar-rikorrent billi jnaqqsu mir-reputazzjoni tieghu u l-integrita tal-istess

xoghol f'ghajnejn il-pubbliku. Jinghad ukoll illi il-fatt li l-istatwa tar-rikorrent, li kienet intghazlet mill-Curia Arciveskovili bi process ufficjali u miftuh ghall-pubbliku u nghatat status ta' titular, il-fatt biss li tiddahhal statwa ohra ta' Kristu Re kwalunkwe minn artist iehor fix-xoghol artistiku tar-rikorrent huwa agir derogatorju u ta' tmaqdir ghar-reputazzjoni u l-unur tar-rikorrent.

14. Ir-rikorrent qatt b'xi mod ma ceda jew irrinunzja ghad-drittijiet morali tieghu skont il-Kap. 415 u/jew Kap. 488 tal-Ligijiet ta' Malta, u dan irrispettivament f'min ighawdi d-dritt tal-awtur.

15. Illi l-intimati ghalkemm interpellati biex ma johorgux l-istatwa (ara l-ewwel ittra legali mibghuta lill-intimati fl-atti tar-rikors taht il-Kap. 488) min-nicca xorta ghamlu dan b'mod illi diga illedew id-drittijiet morali tar-rikorrent. L-intimati interpellati biex ma jiksrux id-drittijiet tar-rikorrent wiegbu illi l-istatwa hija taghhom u ghalhekk setghu jaghmlu li jridu biha, li jfisser li huma ma jirrikonoxxux li jezisti xi dritt morali tal-awtur/rikorrent mentri fil-fatt dana mhux hekk ghax dan id-dritt huwa rikonoxxut mill-ligi fuq xoghol artistiku kif maghmul mir-rikorrent f'dan il-kaz.

16. Ghalhekk kellha ssir dina l-kawza.

Ghaldaqstant jghidu l-intimati ghar-ragunijiet premessi u ghal dawk li jirrizultaw waqt it-trattazzjoni tal-kawza ghaliex ma ghandhiex din l-Onorabbli Qorti, prevja kull dikjarazzjoni u moghtija kull provvediment iehor necessarju:

1. Tordna illi jigu allegati l-atti kollha tar-rikors numru 546/2016MCH.

2. Tordna illi jsir access sabiex jigi kkostatat fejn tinstab u kif qed tinzamm prezentement l-istatwa ta' Kristu Re tar-rikorrent u n-nicca li fiha kienet tinzamm l-istatwa.

3. Tiddikjara u tiddeciedi illi li l-istatwa ta' Kristu Re kif ukoll n-nicca li kienet maghmula ghall-istess statwa huma xoghlijiet artistici ghax prodott tal-inventiva tal-artist ghalhekk igawdu minn protezzjoni, fosthom id-drittijiet morali tal-awtur bil-ligi taht il-Kap. 415 u 488 tal-Ligijiet ta' Malta.

4. Tiddikjara illi n-nicca ddisinjata mir-rikorrenti tikkomplimenta l-istatwa li hu stess kien iddisinja u ghalhekk in-nicca ghandha titqies ukoll bhala xoghol artistiku ancillari u kumplimentari ghall-istatwa u ghalhekk ghandha titqies quid unum fil-kuntest tal-protezzjoni mitluba.

5. Tiddikjara illi meta l-istatwa ta' Kristu Re ma baqghetx titular u giet mnehhija min-nicca u tqeghdet f'post iehor, gie vjolat id-dritt morali tal-awtur billi meta tnehhiet l-istatwa min-nicca l-integrita tal-istatwa giet mittiefsa billi tnehhiet min-nicca maghmula ghall-istallazzjoni u preservazzjoni taghha u dana qed inaqqas mill-integrita tal-istess xoghol u reputazzjoni u unur tar-rikorrent.

6. Tiddikjara illli jekk n-nicca tintuza ghal skopijiet ohra oltre t-tqeghid tal-istatwa iddisinjata mir-rikorrenti dan ser jikkostitwixxi azzjoni derogatorja li jkun ta' pregudizzju ghall-unur u reputazzjoni tar-rikorrenti u dana peress illi n-nicca anki wehedha ghandha tigi kkunsidrata bhala xoghol artistiku u ghalhekk tgawdi

protezzjoni indipendentement u dana jekk din il-Qorti tiddeciedi li z-zewg xoghlijiet ma ghandhomx jigu kkunsidrati quid unum.

7. Tiddikjara u tiddeciedi illi intimati ghalhekk huma unikament responsabbli ghad-danni kollha li sofra u ghad irid isofri r-rikorrent, inkluz danni morali minhabba l-agir kontra l-ligi da parti taghhom bi ksur tal-provvedimenti tal-Kap. 415 u 488 tal-Ligijiet ta' Malta.

8. Tillikwida dawn id-danni, u spejjez ohra inkorsi mir-rikorrenti, biex jipprotegi d-drittijiet tieghu.

9. Konsegwentement tikkundanna lill-intimati jhallsu lir-rikorrenti in linja ta' danni dak l-ammont li jigi hekk likwidat minn dina l-Onorabbili Qorti.

10. Tordna kull rimedju iehor, inkluz il-pubblikazzjoni taht l-artikolu 14 tal-Kap. 488 tal-Ligijiet ta' Malta, li dina l-Onorabbli Qorti tista' tiehu ai termini tal-Kap. 415 u 488 tal-Ligijiet ta' Malta fil-konfront tal-intimati u dan kollu a spejjez tal-intimati.

11. Bl-ispejjez kollha kontra l-intimati li minn issa huma ingunti ghas-subizzjoni, inkluzi l-ispejjez gudizzjarji gja inkorsi b'rizerva ghal kull azzjoni ohra spettanti lilu ghal danni ulterjuri mid-data tal-intavolar ta' dawn il-proceduri sad-data tal-pagamenti effettiv.

Rat ir-risposta guramentata tal-konvenuti li tghid hekk:

1. Illi, preliminarjament, il-prezentatata ta' din il-kawza, mill-attur Ganni Bonnici, hija nulla, stante illi kemm il-Kodici Civili, kif ukoll il-Kap. 16 tal-Ligijiet, ma jippermettux illi persuna toqghod fil-gudizzju u tipprezenta kawzi tramite il-rnandatarju taghha, meta dik il-persuna ma tkunx assenti minn Malta u ghalhekk ghandu jigi dikjarat u deciz, illi fir-rigward tal-istess Ganni Bonnici, it-talbiet attrici huma kollha nulli, irriti u inammissibbli u ghandhom jigu kollha respinti.

2. Illi, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, l-attrici Pauline sive Polly Bonnici, f'isimha proprju ma ghandhiex interess guridiku b'din il-kawza, stante illi d-drittijiet li qed jigu vantati f'din il-kawza, ai termini tal-Kap. 415 u 488 tal-Ligijiet ta Malta kieku verament jezistu, jispettaw, se mai, lill-artist li skont ir-Rikors Guramentat kien John sive Ganni Bonnici, u mhux l-istess Pauline Bonnici u ghalhekk ukoll, it-talbiet kolIha fil-konfront taghha, tal-istess attrici Pauline sive Polly Bonnici de proprio ghandhom jigu kollha respinti.

3. IIli, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, imma dejjem in via preliminari, il-konvenuta Dottor Michelle Tabone, bhala Ekonomu ta' Monsinjur Arcisqof Charles J. Scicluna, Arcisqof ta' Malta, ma hijiex il-Iegittima kontratidrici f'din il-kawza u ghandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju.

4. Illi, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, I-atturi iridu jipprovaw illi huma ghandhom xi drittijiet, morali, artistici u/jew intellettwali x'jikkawtelaw fir-rigward tal-istatwa u nicca u senjatament ghandu jigi ippruvat kif jippretendu I-atturi illi Ganni Bonnici ghandu xi drittijiet morali, artistici u inteIIetwali fuq I-istatwa I-antika ta' Kristu Re u fuq in-nicca imsemmija fil-kawza, stante illi dan huwa kontestat.

5. Illi. subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, it-talbiet attrici huma kollha infondati fil-fatt u fid-dritt, stante illi il-Parrocca ta' Rahal Gdid, bl-ebda mod ma ikkomettiet xi agir derogatorju u bl-ebda mod ma kisret xi drittijiet morali, artistici, intelletwali tal-awtur, li Gianni Bonnici qed jirrekklama taht il-Kapitolu 415 u 418 tal-Ligijiet ta' Malta kif allegat.

6. Illi, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, kien hemm matul is-snin, rinunzja ghad-drittijiet, partikolarment fir-rigward tan-nicca, ghax ghal diversi snin fl-istess nicca, meta kienet tinhareg l-istatwa ta' Kristu Re, kienu jitpoggew fiha oggetti ohra tal-Knisja, minghajr ebda opposizzjoni da parti tal-istess Ganni Bonnici.

7. Illi, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, huwa assolutament michud illi il-konvenuti jew minn minnhom ikawzaw xi danni lill-atturi.

8. lIli, subordinatament u minghajr ebda pegudizzju, it-talbiet attrici huma kollha minghajr ebda fondament guridiku u fattwali, kif ser jigi ahjar spjegat fit-trattazzjoni tal-kawza u assolutament mhux minnu illi l-atturi ghandhom xi drittijiet illi qed jigu vjolati jew gew vjolati mill-konvenuti.

Rat l-atti u n-noti ta’ sottomissjonijiet;

Rat li l-kawza thalliet ghas-sentenza fuq l-ewwel eccezzjoni tal-konvenuti.

Ikkunsidrat

L-eccezzjoni tal-konvenuti mertu ta’ din is-sentenza tghid illi l-kawza fejn jikkoncerna l-attur John sive Ganni Bonnici hi nulla billi l-Kap. 16 ma jippermettix li persuna li toqghod f’Malta tigi rapprezentata min terzi f’gudizzju.

Harsa lejn l-att promotur jidher illi mart John sive Ganni Bonnici qed tidher u pprezentat din il-kawza f’isem l-istess John Bonnici bhala mandatarja tieghu skond prokura annessa.

Kif qalet il-Qorti fil-kawza **Vincent Cuschieri Limited vs Korporazzjoni Enemalta et**, (PA 02/02/2017):

> Illi l-ligi tfisser il-mandat bhala l-kuntratt li bih persuna taghti lil persuna ohra s-setgha li taghmel xi haga ghaliha (art. 1856(1) Kap. 16). Il-mandatarju jista’, bis-setgha moghtija mill-mandant, ikun konvenut f’ismu, f’kawzi illi ghandhom x’jaqsmu ma’ l-affari li tidhol fil-mandat (art. 1865(2) Kap. 16), izda ma jistax joqghod fil-kawza, bhala attur jew konvenut, f’isem tal-

mandant, anke jekk dan ikun tah dik is-setgha, meta l-mandant innifsu ma jkunx nieqes mill-gzira li fiha l-kawza ghandha ssir (art. 1866 Kap. 16);

Jidher mill-fatti ppruvati illi John Bonnici kein jinsab f'Malta meta giet prezentata l-kawza. Dan jirrizulta mill-affidavit tal-istess Pauline Bonnic li tghid li zewgha kien ma jiflahx sew meta giet prezentata l-kawza u ghalhekk pprezentat il-kawza f'ismu permezz ta' prokura li kellha favoriha moghtija mir-ragel taghha. Hi zzid li zewgha kien ezawriet fizikament u mentalment u mhux f'pozizzjoni li jiehu sehem attiv fil-kawza. Apparti dan hi tamministra l-affarijiet 'day to day' relatati man-negozju ta' zewgha.

Il-Qorti tqis illi l-istat ta' sahha ta' John Bonnici taghti lok ghal mezzi procedruali skond il-ligi taghna biex martu tkun tista' bl-awtorita tal-Qorti jew il-Bord tal-Kuraturi stabbiliet mill-ligi tinghata l-jedd li tidher f'isem u tamministra l-gid ta' zewgha. Dan ma jidhirx li hu l-kaz fiz-zmien li saret il-kawza u anqas sallum, kwazi sena wara. Xejn ma kien josta li l-kawza ssir f'isem John Bonnici personalment pendenti talba tal-Qorti jew tal-Bord tal-Kuraturi biex jinhatru kuraturi jekk l-istess John Bonnici mhux kapaci mentalment li jaghraf u jifhem dak li qed isehh madwaru.

Il-Qorti zzid li l-ligi taghti permess biss li atti jigu prezentat minn terzi f'isem haddiehor skond artikolu 180(1) tal-Kap. 12 pero dan l-artikolu jillimita tali dritt ghal prezentata tal-att izda mhux li jidher fuq att in rapprezentanza tal-parti, meta tali parti tinstab f'Malta.

Decide

Ghalhekk il-Qorti taqta' u tiddeciedi billi tilqa' l-eccezzjoni tal-konvenuti li l-azzjoni kif prezentata min Pauline Bonnici f'isem zewgha John sive Ganni Bonnici kif awtorizzata bi prokura datata 3 ta' Frar 2011 hi irritwali u kwindi nulla u tillibera lil konvenuti mill-osservanza tal-gudizzju fil-konfront ta' John sive Ganni Bonnici. Spejjez ghall-atturi.

Onor. Mark Chetcuti LL.D.
Imhallef

Anne Xuereb
Deputat Registratur